

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 419/2020-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Marcelom Kandrikom, Grešova 7, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 197/2012 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 419/2020-17 z 8. septembra 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Marcelom Kandrikom, Grešova 7, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 197/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2.1 Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že predmetom konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 37 C 197/2012 bola určovacia žaloba o tom, že sa záložné právo nevzťahuje na spoluvlastnícky podiel sťažovateľa na nehnuteľnosti zapísanej na [REDAKOVANÉ] katastrálneho územia [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], a to z dôvodu porušenia tzv. blokačného ustanovenia § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Žalobný návrh bol podaný spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia. Okresný súd uznesením č. k. 37 C 197/2012-49 z 20. septembra 2012 návrhu na nariadenie predbežného opatrenia vyhovel a nariadil vo veci predbežné opatrenie, ktorým zakázal pokračovať vo výkone záložného práva na spoluvlastnícky podiel sťažovateľa a dražobnej spoločnosti Dražobná spoločnosť, a. s., Gunduličova 3, Bratislava, IČO 35 849 703, zakázal vykonať dobrovoľnú dražbu na spoluvlastnícky podiel sťažovateľa. Okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom č. k. 37 C 197/2012-190 z 24. mája 2018, ktorým určil, že záložné právo nezaťažuje spoluvlastnícky podiel sťažovateľa na nehnuteľnosti zapísanej na [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]

v mestskej časti Košice-Juh. V čase podania ústavnej sťažnosti prebieha vo veci odvolacie konanie.

2.2 Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti v úvode konštatoval: *«Dotknuté konanie sa týka reštitučného nároku (vydanie pozemku; v ďalšom texte aj („predmetný pozemok“) podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb. „o pôde“; v ďalšom texte aj ako „prvý zákon o pôde“). Od uplatnenia predmetnej reštitúcie (rok 1992) doposiaľ, teda 28 rokov štát nezabezpečil nápravu historickej krivdy. Najprv administratívnej zložke štátu trvalo viac ako desať rokov, kým rozhodla o vydaní pozemku (rok 2003). Hospodárska zložka štátu (Drevona štátny podnik, neskôr transformovaná na akciovú spoločnosť), ktorá mala pozemok so starostlivosťou spravovať, ho naopak počas priebehu reštitúcie v rozpore so zákonným príkazom (§5 ods.3 prvého zákona o pôde) zabremenila (zobrala úver a reštituovaný pozemok poskytla banke ako zálohu). Takže štát vydal založený pozemok. Pozemok sa síce vydal, no krátko na to bol daný do dražby. Takýto výsledok reštitúcie by sa prakticky rovnal nule.»* V ďalšom uviedol, že *„Vec pred všeobecným súdom sa týka porušenia tzv. blokačného ustanovenia prvého zákona o pôde (§5 ods. 3). K tomuto ustanoveniu existujú početné rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré sa predložili v napadnutom konaní. K založeniu reštituovanej veci zo strany povinnej osoby existuje judikatúra najvyššieho či ústavného súdnictva v Českej republike, ktorá vychádza z identického ustanovenia blokačného paragrafu vzhľadom na jeho zakotvenie v zákone ešte počas spoločného štátu a ktorá považuje rozhodovanie o dotknutej problematike za ustálenú rozhodovaciu prax.“*. Napokon akcentoval *„To, že došlo k založeniu reštituovanej veci nebolo sporné. Preto... zastáva názor, že vec nebola náročná v skutkovej zložke procesu. Vzhľadom na jasné skutkové okolnosti je čas rozhodovania od roku 2012 pridlhý a ústavne neudržateľný. Sťažovateľ bol vždy pripravený reagovať na výzvy súdu, predložil rozsiahle dôkazy a nie je mu dôvodné vytknúť žiadne obštrukcie.“*.

3. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [redacted] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo

na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 37C/197/2012 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp.zn. 37C/197/2012 konať bez zbytočných prieťahov.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 7.000-€ (slovom: sedemtisíc euro), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 325,42-€ na účet právneho zástupcu advokáta...“

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

4. Ústavný súd listom z 25. septembra 2020 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti.

4.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 669/2020 z 1. októbra 2020 k meritu veci konštatoval:

«Je pravdou, že v priebehu rokov 2013 až 2017 došlo v konaní k prieťahom, ktoré možno pripísať na ťarchu tunajšieho súdu. V uvedenom období mal sťažovateľ možnosť podať sťažnosť na prieťahy v danom konaní predsedovi súdu v súlade s ustanovením § 62 ods. 1 zák. č. 757/2004 Z.z. V prípade uznania dôvodnosti takejto sťažnosti (čo je vzhľadom na vyššie uvedené nepochybné) by bolo predmetné konanie zaradené do osobitného režimu sledovania a stav nečinnosti v danej veci by bol odstránený. Takúto možnosť však sťažovateľ nevyužil. Ani do rozhodnutia odvolacieho súdu sťažnosť na prieťahy v tomto konaní nepodal.

Paradoxne sťažnosť na prieťahy podal až ústavnému súdu, a to rok po rozhodnutí prvoinštančného súdu (5.5.2020), pričom mu bolo zrejmé, že tunajší súd vo veci už rozhodol, a to dňa 24.5.2018. Sám sťažovateľ sa tohto pojednávania nezúčastnil, ale bol prítomný jeho právny zástupca, ktorý ho o rozhodnutí na uvedenom pojednávaní nepochybné informoval. Ústavná sťažnosť bola navyše podaná v čase, keď Krajský súd

v Košiciach oznámil, že sa v danej veci uskutoční verejné vyhlásenie rozhodnutia, a to postupom podľa ustanovenia § 219 ods. 3 C.s.p. Verejné vyhlásenie rozhodnutia bolo stanovené na deň 5.5.2020, teda zarážajúco vyznieva konštatovanie sťažovateľa, že „v Čase podávania ústavnej sťažnosti nebolo sťažovateľovi doručené druhostupňové rozhodnutie.“ Keďže sťažovateľ bol v konaní zastúpený právnym zástupcom, možno dôvodne predpokladať, že o termíne verejného vyhlásenia rozhodnutia bol sťažovateľ informovaný a mal možnosť sa s takto vyhláseným rozhodnutím oboznámiť osobne, resp. cestou svojho právneho zástupcu.

Podanie ústavnej sťažnosti v deň vyhlásenia potvrdzujúceho rozhodnutia odvolacím súdom sa javí byť zo strany sťažovateľa mimoriadne neštandardným postupom.

Napriek uvedeným konštatovaniam o určitom období nečinnosti prvoinštančného súdu je potrebné konštatovať, že konanie je právoplatne ukončené, keďže rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 8.6.2020.

Obdobia, keď sa spis nachádzal na Krajskom súde v Košiciach (28.11.2012 - 31.12.2012 a 15.7.2019 - 27.5.2020) nie som oprávnený žiadnym spôsobom hodnotiť či posudzovať, tieto by však nemali byť pripísané na ťarchu súdu prvej inštancie, a to i s ohľadom na skutočnosť, že v oboch prípadoch bolo rozhodnutie tunajšieho súdu potvrdené.»

4.2 V závere predsedu okresného súdu navrhol „zohľadniť mnou a zákonným sudcom uvádzané skutočnosti s prihliadnutím na môj názor o neprimeranosti požadovaného finančného zadostučinenia sťažovateľom.“

5. Ústavný súd zaslal právnemu zástupcovi sťažovateľa vyjadrenie predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 669/2020 z 1. októbra 2020 na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca v podanom vyjadrení z 15. októbra 2020 v podstatnom uviedol:

„Tak ako predseda Okresného súdu Košice II... tak aj sudca Okresného súdu Košice II... vo svojich vyjadreniach konštatujú existenciu prieťahov v súdnom konaní v rokoch 2013 až 2017. Podľa sťažovateľa až do 24.05.2018, kedy došlo vyhláseniu prvostupňového rozhodnutia vo veci samej po dvoch po sebe nasledujúcich predchádzajúcich odročeniach dňa 16.10.2017 a dňa 24.05.2018. Je preto podľa sťažovateľa bez akejkoľvek pochybnosti,

že prietahy v namietanom súdnom konaní boli prítomné a zároveň nezavinené procesným postojom sťažovateľa alebo jeho právneho zástupcu.

Význam uvedených prietahov v súdnom konaní nijak neoslabuje ani námietka predsedu Okresného súdu Košice II o mimoriadne neštandardnom postupe sťažovateľa v podobe podávania sťažnosti v deň vyhlásenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Rovnako tak námietka sudcu... o objektívnej zaťažnosti súdov, charakteru a náročnosti vybavenosti agendy, nemôže byť posudzovaná k oslabeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľa...

Sťažovateľ je presvedčený, že celé konanie pred súdom prvého stupňa bolo sprevádzané prietahmi v súdnom konaní pri skutkovo aj právne nie zložitej veci. Podľa sťažovateľa nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústreďená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/99). Konaniu bez zbytočných prietahov nezodpovedá akýkoľvek (hoci aktívny) postup súdu, ale len ten, do ktorého sa premieta procesná zásada hospodárnosti súdneho konania, rešpektovanie ktorej je nevyhnutným predpokladom rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany (II. ÚS 67/01).“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

10.1 Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, rovnako tak aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02,

I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy, obdobne tak aj čl. 6 ods. 1 dohovoru, v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejavovať ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je aj názor (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 32/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 22/01, I. ÚS 29/02, IV. ÚS 37/02, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02, IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 205/03, I. ÚS 16/04, IV. ÚS 102/05), v zmysle ktorého sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecnými súdmi) ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu týchto práv, ktorých spoločným menovateľom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/05). Inými slovami, ústavný súd poskytuje ochranu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo alebo k jeho porušeniu dochádza (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, I. ÚS 22/01, II. ÚS 204/03, IV. ÚS 102/05). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci ██████████ proti Slovenskej republike z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

12.1 Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. V predmetnej právnej veci je východiskovou skutočnosťou, že sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť na ústavnom súde, namietajúc porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, 5. mája 2020, teda v čase, keď už vedel o termíne vyhlásenia rozhodnutia Krajského súdu V Košiciach (ďalej len „krajský súd“) o odvolaní, namietajúc porušenie označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní. V tomto ohľade je potrebné pripomenúť aj vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý taktiež zdôraznil okolnosť, že *„Podanie ústavnej sťažnosti v deň vyhlásenia potvrdzujúceho rozhodnutia odvolacím súdom sa javí byť zo strany sťažovateľa mimoriadne neštandardným postupom.“* Tomuto záveru nasvedčuje skutočnosť, že meritórnym dôvodom podania ústavnej sťažnosti sťažovateľom bolo jeho presvedčenie o tom, že *„v čase podávania ústavnej sťažnosti nebolo sťažovateľovi doručené druhostupňové rozhodnutie“* za situácie, že okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom č. k. 37 C 197/2012-190 z 24. mája 2018, ktorým určil, že záložné právo nezaťažuje spoluvlastnícky podiel sťažovateľa na nehnuteľnosti zapísanej na [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], čím teda sťažovateľovi v plnom rozsahu vyhovel. Ak teda sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť v deň vyhlásenia rozhodnutia o odvolaní, namietajúc skutočnosť, že mu nebolo rozhodnutie o odvolaní doručené, musí ústavný súd skonštatovať, že sťažovateľ tak nekonal v záujme efektívnej ochrany svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, obsahom ktorých je primárne a materiálne odstránenie stavu právnej neistoty, ktorá nastane právoplatnosťou rozhodnutia súdu.

14. Ak sa teda sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom domáha ochrany svojich označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní po viac ako 10 mesiacov trvajúcim odvolacom konaní, po tom, čo okresný súd rozsudkom č. k. 37 C 197/2012-190 z 24. mája 2018 v merite veci rozhodol, domáha sa ochrany svojich práv vo vzťahu k orgánu verejnej moci, ktorý už porušenie označených práv sťažovateľa spôsobiť nemôže. Za danej situácie, pokiaľ sa sťažovateľ zastúpený právnym zástupcom nemienil domáhať

v podanej ústavnej sťažnosti ochrany svojich práv postupom krajského súdu, ktorý v odvolacom konaní konal v čase pretrvávajúcej právnej neistoty sťažovateľa, neostáva iné, než konštatovať, že vo vzťahu k ním označenému porušovateľovi mal jeho postup sťažovateľ napadnúť skôr, teda ešte v čase konania pred okresným súdom. Ústavný súd je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu návrh rozhodnutia (petit) musí byť vymedzený presne, určito a zrozumiteľne, teda takým spôsobom, aby mohol byť východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu vo veci (II. ÚS 37/02, III. ÚS 17/03, III. ÚS 234/04, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 355/09, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016).

15. V dôsledku už uvedených skutočností ústavný súd konštatuje nemožnosť vyhovieť sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti smerujúcej k porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní okresného súdu, preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

16. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu